

Larry Laudan'ın Bilimsel İlerleme Anlayışı

Murat AKBAŞ

ESki
reni

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1776

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyezi

Yayın No | Publication Number: 362

Kitap Adı : Larry Laudan'ın Bilimsel İlerleme Anlayışı

Book Title : Larry Laudan's Understanding of Scientific Progress

ISBN : 978-625-5536-75-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255536754

Yazar | Author: Murat Akbaş | orcid.org/0000-0001-6164-5804

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 138 (xii + 126)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPX - Bilim felsefesi | Philosophy of science

BISAC: PHI036000 - Bilim / Felsefe ve Sosyal Yönleri | Philosophy / General

THEMA: QDTQ - Bilim felsefesi | Philosophy of science

LC Classification: Q175 - Bilim felsefesi | Science—Philosophy

DEWEY: 501 - Bilim felsefesi | Philosophy & theory (science)

WoS Category: Felsefe | Philosophy

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Beşeri Bilimler | Humanities

WoS Citation Topics Micro: 6.1.12 - Bilim Felsefesi | Philosophy of Science

Scopus Subject Areas: 1210 - Felsefe | Philosophy

Atıf Bilgisi | Cite as: Akbaş, Murat. *Larry Laudan'ın Bilimsel İlerleme Anlayışı*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyezi, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Larry Laudan'ın Bilimsel İlerleme Anlayışı

Murat AKBAŞ

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Murat AKBAŞ

1982 yılında Mardin’de doğdu. İlk, Orta ve Lise eğitimini Kızıltepe’de tamamladı. 2003 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliğinden mezun oldu. 2005 yılında MEB’de Fen Bilimleri öğretmeni olarak atandı ve halen Mardin’de öğretmenliğe devam etmekte. 2015 yılında Mardin Artuklu Üniversitesi Türkiye’de Yaşayan Diller Enstitüsü Kürt Dili ve Kültürü bölümünden tezsiz yüksek lisansı tamamladı. 2024 yılında ise Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe bölümünde ‘Larry Laudan’ın Bilimsel İlerleme Anlayışı’ isimli tez çalışması ile yüksek lisansı tamamladı. Evli ve üç çocuk babası.

I was born in Mardin in 1982. I completed my primary, secondary, and high school education in Kızıltepe. He was born in 1982 in Mardin. He completed his primary, secondary and high school education in Kızıltepe. He graduated from Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Science Education in 2003. In 2005, he was appointed as a Science teacher in the Ministry of National Education and continues to teach in Mardin. In 2015, he completed his non-thesis master's degree in Kurdish Language and Culture at the Living Languages Institute of Turkey at Mardin Artuklu University. In 2024, he completed his master's degree in Philosophy at the Graduate Education Institute of Mardin Artuklu University with a thesis titled “Larry Laudan’s Understanding of Scientific Progress.” He is married with three children.

Kitap Hakkında

Larry Laudan'ın Bilimsel İlerleme Anlayışı

Bu çalışmada bilim tarihi ve felsefesi açısından önemli bir yer teşkil eden ve son yüzyıllarda bilginin doğasına dair öne çıkan konulardan *bilimsel ilerleme* ele alındı. Bilimsel ilerleme'nin genel olarak çağdaş bilim felsefecileri tarafından nasıl ele alındığı, özelde ise Larry Laudan'ın bilimsel ilerleme anlayışı *İlerleme ve Sorunları* adlı eseri esas alınarak genel hatlarıyla ortaya konulmaya çalışıldı. Laudan'ın kuram anlayışı, bilimsel problemlere yönelik tanım ve tasnifi ile bir bilimsel ilerleme kuramının oluşumuna yönelik önermiş olduğu modelin temel görüşleri öne çıkar. Şöyle ki bilimin en genel anlamda tek bir bilişsel amacının problem-çözme olduğunu savunan Laudan, bilimsel ilerlemenin doğasının problem-merkezli bir model olan problem-çözücülüğü açısından nasıl tamamen faydalı bir şekilde ele alınabileceğinin yollarını gösterir. Buna göre rasyonellik ile bilimsel ilerleme birbirinin muadili olmayıp her iki kavrayış hususen birbirinden ayrıştırılmalıdır. İlerlemeyi kendi içerisinde yaklaşıklık, kendini düzeltme süreci içerisinde zamanla gitgide doğruluğa ulaşma olarak gören genel görüşü değiştirmek ister. Laudan, bu genel anlayışı rasyonelliğin ilerlemeciliğe sonradan eklenerek oluştuğunu göstermek suretiyle tamamen değiştirme yoluna girer. Laudan, araştırma gelenekleri ismini verdiği bu ilerleme kuramı modelini, bir yandan bir ilerleme kuramı olma yolunda geliştirirken diğer yandan da çağdaşı olan Kuhn' un paradigma ve Lakatos' un bilimsel araştırma programları metodolojisi gibi farklı kavramsal taslaklar ile bu taslakların teklif ettiği ilerleme kuramlarının eksikliklerini, sorunlarını göstererek, bilimsel ilerleme kavrayışını gündeme getirir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma gelenekleri; Bilim; Bilimsellik; Bilimsel ilerleme; Larry Laudan

About the Book

Larry Laudan's Understanding of Scientific Progress

This study addresses scientific progress, which has an important place in terms of the history and philosophy of science and has been one of the prominent issues regarding the nature of knowledge in recent centuries. It attempts to outline how scientific progress is generally addressed by contemporary philosophers of science, and in particular Larry Laudan's understanding of scientific progress, based on his work *Progress and Its Problems*. Laudan's understanding of theory, his definition and classification of scientific problems, and the basic views of the model he proposed for the formation of a theory of scientific progress come to the fore. In other words, Laudan, who argues that the only cognitive purpose of science in the most general sense is problem-solving, shows how the nature of scientific progress can be addressed in a completely useful way in terms of problem-solving, which is a problem-centered model. Accordingly, rationality and scientific progress are not equivalent to each other, and both concepts should be distinguished from each other. He wants to change the general view that sees progress as approximation in itself and gradually reaching accuracy over time in a self-correcting process. Laudan attempts to completely change this general understanding by showing that rationality was formed by being added to progressivism later on. Laudan, while developing this model of the theory of progress, which he calls research traditions, on the one hand, towards becoming a theory of progress, on the other hand, brings the concept of progress to the agenda by showing the deficiencies and problems of different conceptual frameworks such as Kuhn's paradigm and Lakatos' scientific research program methodology, which are contemporary with him, and the theories of progress proposed by these frameworks.

Keywords: Larry Laudan; Research traditions; Science; Scientific; Scientific progress

ÖN SÖZ

Bilim felsefesi alanında çağdaş düşünürler arasında önemli bir konuma sahip olan Amerikalı bilim felsefecisi Larry Laudan, bilim felsefesi sahasında öncelleri ile çağdaşlarının tartıştığı bilimsel ilerleme konusunu kendi terminolojisi ve farklı bakışı ile yeniden masaya yatırdı. Bilim felsefesinin önemli konularından biri olan bilimsel ilerleme daha önceden Viyana Çevresi, Kuhn, Popper, Lakatos ve Feyerabend gibi birçok önemli düşünür, felsefeci ve toplulukların da gündeminde oldu. Özellikle son yüzyıllarda bilimsel ilerlemenin nasıl olduğuna yönelik çeşitli anlayışlar etrafında tartışmalar yaşandı. Laudan, yazdığı çeşitli eserlerinde bu anlayışlardan öne çıkan belli başlı türleri değerlendirdikten sonra, *araştırma gelenekleri* adını verdiği modeli bir bilimsel ilerleme kuramı olarak önerir. Bununla beraber bilimsel ilerleme konusunda daha çok şeyin söylenebileceğini, bu konuya tamamlanmış bir çalışma olarak bakılmaması gereğini de vurgular.

Bu çalışmada Laudan'ın, *araştırma gelenekleri* modelinin detayına girmeden önce çağdaş bilim felsefesi ve epistemolojinin temel konularından biri olan bilimsel ilerlemenin son iki yüzyılda hangi anlayışlar çerçevesinde değerlendirildiği ele alındı. Böylelikle hem son zamanlarda öne çıkan bilimsel ilerleme kuramlarının kısa bir değerlendirmesi yapılmış oldu hem de Laudan'ın inşa ettiği araştırma gelenekleri modelinin tarihi süreçte hangi bilimsel ilerleme kavrayışlarının karşısında veya yakınında olduğu tespit edildi.

Çalışmanın birinci bölümünde Popper, Kuhn, Lakatos ve Feyerabend gibi öncü sayılabilecek çağdaş bilim felsefecilerinin bilimsel ilerleme ile ilgili kuram ve görüşleri ortaya konulduktan sonra ikinci bölümde Laudan'ın kuram ve problem türlerine dair görüş ve tespitlerine geçildi. Son bölümde ise Laudan'ın, *Bir Bi-*

limsel Gelişme Kuramına Doğru, İlerleme ve Sorunları isimli eseri merkeze alınarak *araştırma gelenekleri* modelinin ana hatları gösterilmeye çalışıldı.

Bilim felsefesinin önemli konularından biri olan bilimsel ilerleme konusunu çalışmak hususunda bana cesaret veren; desteğini, vaktini esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Sıracettin Aslan'a, verdiği öneriler, fikirler için ayrıca göstermiş olduğu ilgi ile her zaman yanımda olan değerli hocam Prof. Dr. Yunus Cengiz'e, eserin son okumalarını yaparak gözden kaçan imla ve yazım hatalarını tashih etmede bana yardımcı olan Türkçe öğretmeni mesai arkadaşım Hakan Ersan'a çok teşekkür ederim.

Murat AKBAŞ
Mardin 2025

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1
I. Türkçe Literatür Taraması/Değerlendirmesi	8
II. Hayatı ve Eserleri	10
III. Öne Çıkan Bazı Kitapları	11
1. ÇAĞDAŞ BİLİM FELSEFESİNDE BİLİMSEL İLERLEME SORUNU	15
1.1. Doğrulanabilirlik İlkesi ve Bilimsel İlerleme: Viyana Çevresi	16
1.2. Bilimsel İlerleme ve Yanlışlanabilirlik: Karl Popper	24
1.3. Bilimsel Devrimlerin Bilimsel İlerlemeye Etkisi: Thomas Kuhn	35
1.4. Bilimsel İlerleme ve Bilimsel Araştırma Programları: Imre Lakatos	42
1.5. Bilimsel İlerleme ve Çoğulcu Bilimsel Yöntem: Paul Karl Feyerabend	55
2. LAUDAN'IN BİLİM FELSEFESİNDE BİLİMSEL İLERLEMENİN TEMEL KONULARI	65
2.1. Kuram Anlayışı	65
2.2. Bilimsel Problemlerin Doğası	68
2.2.1. Deneysel Problemler	70
2.2.1.1. Çözülmemiş Deneysel Problemler	74
2.2.1.2. Çözülmüş Deneysel Problemler	77
2.2.1.3. Anormal Problemler	81
2.2.2. Kavramsal Problemler	83
3. LAUDAN'IN BİLİMSEL İLERLEME ANLAYIŞI ve ARAŞTIRMA GELENEĞİ	91
3.1. Kuramlar ve Araştırma Gelenekleri	92
3.2. İlerleme ve Bilimsel Rasyonellik	95
3.3. Birikimsel Olmayan İlerleme	100

3.4. Problem Çözme Etkinliđi Olarak İlerleme	103
3.5. Araştırma Gelenekleri ve Bilimsel Paradigmalar	104
3.6. Araştırma Gelenekleri ve Bilimsel Araştırma Programlarının Metodolojisi	109
SONUÇ	111
KAYNAKÇA	119
DİZİN	123

KISALTMALAR DİZİNİ

bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
no	: Numara
S	: Sayı
s.	: Sayfa

